

INTERNATIONAL
DEBAT & ANALYSERedaktør: Flemming Rose
flemming.rose@jp.dk

I samarbejde med

Bloomberg

The Washington Post

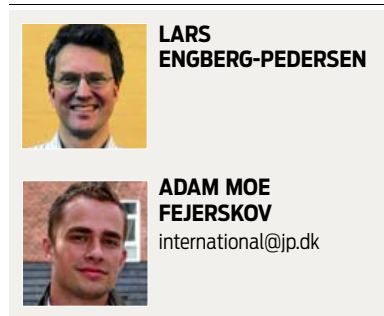
FP
Foreign Policy

Dansk Institut For Internationale Studier

Dansk Institut For Internationale Studier

Hvad skal
vi med lighed?

Det enkelte menneskes velstand bestemmes især af, hvilket land man bliver født i, og hvem ens forældre er. Disse faktorer er den enkelte ikke selv herre over, og det bør have indflydelse på debatten om lighed og ulighed.

LARS
ENGBERG-PEDERSENADAM MOE
FEJERSKOV
international@jp.dk

Den 18.-19. februar er udviklingsminister Christian Friis Bach vært for et internationalt møde i København om ulighed. Mødet finder sted i forbindelse med diskussionen om nye globale udviklingsmål, og det kan måske blive startskuddet til grundlæggende forandringer af, hvordan vi organiserer vores samfund overalt på kloden.

Hvorfor nu det? Først og fremmest fordi der breder sig en erkendelse af, at ulighed udgør en stigende trussel mod social, miljømæssig, politisk og økonomisk stabilitet over hele verden. Uligheden er steget markant i mange lande gennem de seneste 30 år, og selv om ikke mindst Kina og Indien er blevet mellemkomstlande, vokser den økonomiske ulighed mellem de rigeste og de fattigste lande fortsat.

Uligheden har en karakter, så to simple faktorer forklarer omkring 80 pct. af indkomstforskellene hos Jordens befolkning. Den ene er, hvilket land man er født i, den anden er ens forældres indkomstniveau. Det er med andre ord to faktorer, som man ikke selv er herre over, der et langt stykke ad vejen bestemmer, hvor rig man bliver.

Rigdom er som bekendt ikke alt, men der er en meget stærk sammenhæng mellem indkomstniveau og de fleste velfærdsindikatorer. Vi lever i en verden, hvor langt de fleste menneskers fremtidige velfærd og muligheder er bestemt ved fødslen. Der er ikke lige muligheder for alle.

Denne ulighed opleves med stigende styrke. Indiske kvinder reagerer kraftigt på uligheden mellem kønnene efter voldtægten og drabet på en 23-årig medicinstuderende i New Delhi. Fattige lande og østater vil ikke spises af med håndører

i kampen mod de klimaskabte problemer, de selv er uden skyld i.

Bankkunder og skatteydere forarges over at skulle udspænde et økonomisk sikkerhedsnet under en finansverden, der tildeler sig selv astronomiske bonusser, og skønt Tunesien er et af de lande, der har oplevet den største forbedring i FN's udviklingsindikatorer, satte grønhandleren Mohamed Bouazizi ild på sig selv med ordene: »Hvordan vil I ha', at jeg skal overleve?« og udløste dermed de største forandringer i Mellemøsten i nyere tid.

Ulighed er ikke et nyt fænomen, og den har ved enkelte lejligheder haft stor betydning for forandringer i verden. Den Franske Revolution baserede sig f.eks. på kravet om frihed, lighed og broderskab. Ikke desto mindre har ulighed været en del af den sociale orden i årtusinder, som regel uden at det har

ført til væsentlige forandringer.

Med globaliseringen spredes viden imidlertid så hurtigt og til så mange mennesker, at ulighed og uretfærdighed til stadighed blotlægges. Samtidig har udbredelsen af demokrati og styrkelsen af civilsamfundet mange steder givet mennesker bedre muligheder for at komme til orde.

De otte oprindelige globale udviklingsmål blev formuleret i 2001 på basis af FN's årtusind-erklæring, der i brede vendinger beskæftiger sig med behovet for frihed, lighed og solidaritet. I udformningen af de konkrete udviklingsmål forsvandt de store ideer delvist, og specielt ønsket om lighed var svært at finde.

En af de stærkeste indvendinger mod at bekæmpe ulighed har været økonomisk. Argumentet har været, at en koncentration af kapi-

tal er nødvendig for at få de investeringer, der kan skabe beskæftigelse og vækst. Dette argument er blevet kraftigt udfordret over de seneste 10-20 år, og selv om der ikke er enighed blandt alle økonomer, peger flere og flere studier bl.a. fra Verdensbanken, Den Internationale Valutafond og FN's organisation for handel og udvikling på, at stor ulighed hæmmer vækst.

Samtidig er der en stigende opmærksomhed på problemstillingen blandt politikere forskellige steder på kloden. I Brasilien har et velfærdsprogram, Bolsa Familia, i

der i stigende grad anerkendes af politiske ledere såvel af verdens udviklingslande som i OECD-landene, der de seneste 20 år har set en konstant stigning i ulighed.

Udviklingsmålene, der blev formuleret i starten af årtusindet, udløber i 2015. Derfor diskuteres nye globale udviklingsmål intenst i øjeblikket, og det internationale møde i København skal ses i den sammenhæng. Det bliver imidlertid ikke let at formulere klare mål for mere lighed. Dels går uligheden på tværs af mange forhold, så en simpel økonomisk målsætning vil ikke dække feltet, dels vil målene utvivlsomt møde politisk modstand.

Hvis de nye udviklingsmål skal være globale – og ikke bare gælde fattige lande – skal et mål om lighed også omfatte de vestlige lande, der for manges vedkommende lider under massiv ulighed. Ifølge Verdensbanken er USA for eksempel kun marginalt mindre ulige end Kina og Sydsudan.

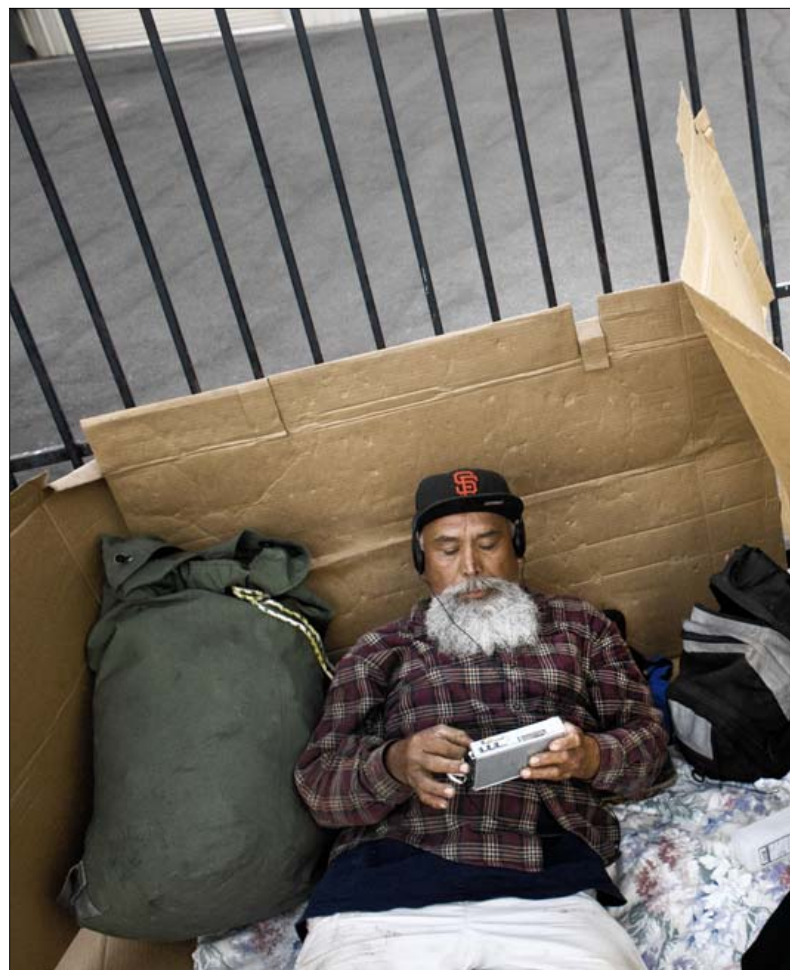
Når diskussionen alligevel kan komme til at præge de nye udviklingsmål, skyldes det en erkendelse af, at ulighed ikke kun er et problem for de fattigste, men har en negativ indflydelse på alle dele af samfundet. Ikke alene er ulige samfund mere sårbare over for konflikter, kriminalitet, sundheds- og miljøproblemer og præget af ringere økonomisk vækst. Deres opbygning er også sværere at legitimere. Der er således kun få, der egentlig har gavn af uligheden.

Den erkendelse deles selvfølgelig ikke af alle. Der vil i lang tid fremover være ideologisk modstand mod at anerkende ulighed som et problem. Ikke desto mindre kan mødet i København blive startskuddet for en ny og forandret ramme for politiske diskussioner.

Mens det 20. århundrede var præget af konkurrence og kampe mellem nationer og ideologier, kan det 21. århundrede måske blive den periode i historien, hvor det enkelte menneskes velfærd og muligheder bliver afgørende for det politiske liv.

Lars Engberg-Pedersen er seniorforsker og Adam Moe Fejerskov er forskningsassistent, begge ved DIIS.

© DIIS

Uden for et shelter bor op imod 50 mennesker på gaden. Raul har boet i papkasserne siden april i år. Arkivfoto: Casper Dalhoff

Der er brug for at flytte fokus i debatten fra behovet for lige muligheder til problemerne ved ulige resultater.

en årrække søgt at støtte de fattigste. Det kinesiske kommunistparti ser landets ulige udvikling som én af de største udfordringer, og på det nyligt afholdte økonomiske topmøde i Davos med deltagelse af politiske og økonomiske topledere fra hele verden var ulighed et centralt tema.

Det blev præsenteret som den mest sandsynlige årsag til global ustabilitet i årene fremover.

I diskussionen af lighed har man ofte sondret mellem lighed i muligheder og lighed i resultater. Der er bred enighed om, at der skal være lige muligheder for alle. Samtidig mener de fleste, at resultaterne gerne skal belønne dem, der arbejder hårdt. Problemet er imidlertid, at så længe resultaterne er forskellige både socialt og økonomisk, får næste generation ikke lige muligheder.

Der er altså brug for at flytte fokus i debatten fra behovet for lige muligheder til problemerne ved ulige resultater. Så længe uligheden i resultater mellem mennesker fortsætter med at stige, vil det skabe ustabilitet i en globaliseret verden. Det er den problemstilling,